

**Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku
k odôvodneniu nálezu č. k. III. ÚS 466/2020 z 29. júna 2021**

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripájam k nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 466/2020 z 29. júna 2021 odlišné stanovisko.

2. Európska únia začlenila do Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) aj požiadavku vysokej úrovne ochrany práv spotrebiteľov (*Politiky únie zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa*, čl. 38 charty). Na rôznych prípadoch od drobných až po tie megakauzy možno odsledovať, ako sa darí tento cieľ naplňovať.

3. V preskúmvanej veci sa sťažovateľka domáhala určenia, že spotrebiteľský úver je bezúročný a bez poplatkov, a tiež neprijateľnosti zmluvných podmienok. S takýmito návrhmi zákonná úprava výslovne počíta (§ 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“).

4. Nemali by byť pochybnosti o tom, že rozhodnutím súdu mohlo dôjsť k novému usporiadaniu finančného vzťahu sťažovateľky a v dôsledkoch aj k novo stanovenej výške dlhu. Ak sa sťažovateľke zo strany súdov dala definitívna odpoveď po štyroch rokoch, tak za takýchto okolností si nemyslím, že došlo k naplneniu vyššie sledovaného cieľa charty. Naopak, došlo k porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy zakotvený v čl. 47 charty, ktorý sťažovateľka uplatnila ako referenčnú normu.

5. Rozumiem vážnemu problému preťaženia sudcov, ktorí sotva môžu niesť zodpovednosť za tak dlhé poskytovanie spravodlivosti pri ich enormnom zaťažení. Týmto disentom sledujem aj príspevok k vytvoreniu tlaku na rezortné ministerstvo, aby zintenzívnilo riešenie nepriaznivej personálnej situácie na súdoch. V inej veci (III. ÚS 164/2021) som žiadal ministerku spravodlivosti o vyjadrenie k dlhodobému neriešeniu nepriaznivej personálnej situácie na súde.

6. Vo vzťahu k sťažovateľke však musím uviesť, že ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prieťahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov.

7. Nedokážem sa preto stotožniť s výsledkom štvorročného poskytovania spravodlivosti. Išlo o spotrebiteľský úver, ktorý ako inštitút je normovaný už od 100 eur [§ 1 ods. 3 písm. f) zákona o spotrebiteľských úveroch], a už aj toto číslo naznačuje, že pre spotrebiteľov môžu

mať veľký význam aj drobné finančné čiastky vrátane úrokov. Prejednávané právne otázky vyplývajú predovšetkým zo spisu a súdny systém by mal dokázať dať ľuďom právoplatnú odpoveď na žalobné tvrdenia podstatne skôr ako za štyri roky. Poznamenávam, že inštitútu spotrebiteľského úveru sa venuje pomerne v početných prípadoch aj Súdny dvor Európskej únie (napr. rozsudok z 5. septembra 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, bod 41, rozsudok z 21. apríla 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, bod 90, rozsudok z 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia, C-42/2015, EU:C:2016:842, bod 66, rozsudok z 20. septembra 2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, bod 64, rozsudok z 19. decembra 2019, Home Credit Slovakia a. s., C-290/19, EU:C:2019:1130).

8. Európska únia venuje týmto otázkam osobitnú pozornosť. Okrem iného sa sleduje vyššia kvalita života bežných občanov, ktorí dennodenne vstupujú do spotrebiteľských vzťahov. Z nich medzi najrizikovejšie patria práve vzťahy založené na odložených platbách vrátane úverov, pretože na rozdiel od jednorazovej platby za produkt je splácanie úverov v budúcnosti neisté. Nedokážem sa preto stotožniť s odôvodnením v bode 35, že preskúmaná vec *„nepatrí do kategórie tzv. citlivých konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup“*. V tomto smere už spomenutý imperatív vysokého rozsahu ochrany v čl. 38 charty zostal nenaplnený.

9. Nestotožňujem sa ani s odôvodnením nálezu, ktoré v bode 31 za relevantnú považuje celkovú dĺžku konania na okresnom súde. Zastávam názor, že rozhoduje celková dĺžka konania až do jeho právoplatného skončenia. Krajský súd rozhodol 29. apríla 2021 so žiadosťou o predĺženie lehoty na vyhotovenie rozsudku do 25. júna 2021. S ohľadom na judikatúru ESĽP má byť predmetné konanie posudzované ako celok, a preto je potrebné preskúmať jednotlivé konania, ktoré na seba nadväzujú a spolu súvisia (rozsudok ESĽP z 22. novembra 2016 vo veci Grešáková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 77164/12 a rozsudok ESĽP z 27. júna 2017 vo veci Ivan proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 57405/15). Navyše, kým nie je rozhodnuté o všetkých zložkách návrhu vrátane náhrady trov konania, prípad nie je uzavretý (rozsudok ESĽP z 28. júna 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11), čo v preskúmanej veci znamená už obdobie prevyšujúce celkovú dĺžku konania viac ako 4 roky.

10. ESĽP na účely porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru považoval všetky čiastkové konania napádané sťažovateľom za jeden celok a takto ich aj posudzoval (rozsudok ESĽP z 21. februára 1997 vo veci Guillemin proti Francúzsku, sťažnosť č. 19632/92). V súlade s ESĽP lehota na posúdenie neprimeranej dĺžky sa vzťahuje na všetky konania a končí až v momente prijatia rozhodnutia, ktorým sa definitívne vyrieši „spor“ (rozsudok ESĽP z 28. júna 1978 vo veci Koning proti Nemecku, sťažnosť č. 6232/73, bod 98), v ktorom sa výslovne hovorí o troch štádiách konania (prvostupňové, druhostupňové a kasačné – dovolacie). Pri hodnotení toho, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je potrebné posudzovať dĺžku konania ako celok, nie preskúmať jednotlivé fázy konania (rozsudok ESĽP z 15. marca 2005 vo veci Bako proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 60227/00, rozsudok z 15. februára 2011 vo veci Bublákova proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 17763/07).

11. V rozsudku EŠLP z 13. januára 2015 vo veci Hoholm proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 35632/13, body 56 a 57 uviedol, že ústavný súd odmietol sťažnosť po tom, ako rozdelil konanie na tri úseky podľa konajúcich súdov. Hoci formulácia sťažovateľovej sťažnosti tomu nebránila (opačne rozsudok EŠLP z 20. júna 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01, ods. 62), ústavný súd nepreskúmal celkovú dĺžku konania, čo je postup, ktorý bol už dávno odsúdený ako protirečiaci požiadavkám dohovoru.

12. Okrem celkovej dĺžky konania pritom poukazujem na okresným súdom uznané obdobie približne 15-tich mesiacov od 22. septembra 2017 do 14. januára 2019 z dôvodu preťaženia sudcu nadmerným stavom vecí. V tejto súvislosti poukazujem na judikatúru, podľa ktorej kratšie obdobie nečinnosti všeobecného súdu nemusí vzhľadom na okolnosti prípadu odôvodňovať vyslovenie zbytočných prietahov v konaní, no za akceptovateľné v tomto smere považuje obdobie maximálne 3 mesiacov (II. ÚS 21/01, III. ÚS 30/03).

13. Slovenská republika ako plnohodnotný člen Európskej únie má povinnosť vo svojej aplikačnej praxi dodržiavať aj princípy vychádzajúce z práva Európskej únie. Konkrétne je v našom kontexte vhodné pripomenúť zásadu ekvivalencie, ktorú pri spotrebiteľských právnych vzťahoch akcentuje aj rozhodovacia činnosť Súdneho dvora Európskej únie. Odkazujem na jeho rozsudok z 30. mája 2013 vo veci C-488/11 Asbeek Brusse a de Man Garabito, kde v súvislosti s *ex officio* skúmaním nekalých zmluvných podmienok súdom uviedol: „*pokiaľ ide o plnenie týchto povinností vnútroštátnym druhostupňovým súdom treba pripomenúť, že v prípade neexistencie právnej úpravy v práve Únie sú procesné podmienky opravných prostriedkov zameraných na zabezpečenie ochrany práv jednotlivcov vyplývajúcich z práva Únie vecou vnútroštátneho právneho poriadku každého členského štátu podľa zásady ich procesnej autonómie. Takéto pravidlá však nesmú byť menej priaznivé ako pravidlá upravujúce obdobné situácie vnútroštátnej povahy (zásada ekvivalencie) a nesmú viesť k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práv priznaných právnym poriadkom Únie (zásada efektivity).*“ Ďalej odkazujem napríklad na rozsudok zo 14. júna 2012 vo veci C-618/10 Banco Español de Crédito alebo rozsudok z 21. februára 2013 vo veci C-472/11, Banif Plus Bank.

14. V súvislosti s problematikou ochrany spotrebiteľa je vhodné poukázať aj na to, že právna úprava, ktorá smeruje k posilneniu ochrany spotrebiteľa, predstavuje opatrenie nevyhnutné na splnenie poslania zverného Európskej únii a najmä na zvýšenie životnej úrovne a kvality života v celej Európskej únii (rozsudok zo 4. júna 2009 vo veci C-243/08, Pannon GSM).

15. Poukazujem tiež na vybrané rozhodnutia senátu sp. zn. III. ÚS 171/2020, III. ÚS 130/2020, III. ÚS 391/2020, III. ÚS 299/2020, III. ÚS 300/2020, III. ÚS 248/2020, III. ÚS 328/2020.

16. Ústavný súd v zložení iných senátov sp. zn. IV. ÚS 339/2020 uviedol: „*Ústavný súd zároveň konštatuje, že pri posudzovaní prietahov v konaní nie je relevantné, či sťažovateľ vystupoval v napadnutom konaní ako spotrebiteľ. Právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov patrí rovnako fyzickým osobám aj právnickým osobám.*“ Ústavný súd teda jasne

odmietol stavať spotrebiteľa do akéhokoľvek postavenia, ktoré by zakladalo možnosť ho znevýhodňovať vďaka jeho statusu.

17. V inej veci sp. zn. I. ÚS 381/2020 bolo sťažovateľovi priznané finančné zadost'účinenie v sume 500 eur v situácii, keď sa sťažovateľ so statusom spotrebiteľa v právnom postavení žalobcu domáhal zaplattenia sumy 4 318,73 eur s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia, (i) ďalej sa domáhal určenia, že zmluva o splátkovom úvere uzavretá medzi ním a žalovanou je bezúročná a bez poplatkov, (ii) a vyslovenia, že sťažovateľ nie je povinný uhradiť žalovanej jednotlivé splátky (iii).

18. Vo veci sp. zn. II. ÚS 401/2020 ústavný súd konštatoval, že predmetom konania pred ústavným súdom bol nárok sťažovateľa ako spotrebiteľa na ochranu pred zdĺhavým postupom okresného súdu, ktorý o jeho žalobe o zaplattenie peňažnej sumy s príslušenstvom z titulu nevrátenia zaplatteného preddavku na zhotovenie diela (za nedodanie objednaného nábytku) konal neefektívne, a tiež postupom krajského súdu v namietanom konaní, ktorý podľa jeho názoru bez príčiny nekonal takmer viac ako dva a pol roka. Podľa názoru ústavného súdu išlo o vec triviálnu, tak po skutkovej i právnej stránke. V tejto veci ústavný súd s ohľadom na okolnosti veci navýšil ochranu aj o priznanie 500 eur ako primerané finančné zadost'účinenie.

19. Vzhľadom na všetky okolnosti prípadu som preto odlišného názoru, a to, že ústavnej sťažnosti malo byť aspoň čiastočne vyhovené.

V Košiciach 29. júna 2021

Peter Straka

sudca